

інвестиційну діяльність в соціальну сферу цієї вимоги не завжди дотримуються, оскільки ці кошти часто використовуються на покриття основної суми боргу.

Виходячи з зазначеної вище структури видатків бюджету розвитку, можна зробити висновок, що сьогодні, на жаль, майже відсутня система стратегічного мислення при управлінні такими видатками, існуюча структура видатків, не сприяє вирішенню стратегічних питань на місцях і не є безпосередньо засобом реалізації інвестиційно-інноваційної політики.

Стосовно перспективи використання коштів місцевих бюджетів розвитку, слід зазначити, що з кожним роком роль коштів на реалізацію соціально-економічних проєктів зростає. Так в 2007 році збільшилися планові обсяги субвенцій з Державного бюджету України місцевим бюджетам на реалізацію інвестиційних проєктів. Обсяги таких субвенцій становитимуть близько мільярда гривень. І хоча більша частина таких субвенцій буде спрямована на розвиток сільського господарства, досить значну кількість коштів планується виділити і на соціальну сферу.

На сьогодні постає єдине питання: хто виступить гарантом забезпечення ефективності використання коштів бюджету розвитку? При цьому відповідь одна: виникає необхідність створення нових сильних інститутів, що не тільки будуть гарантами ефективного використання таких коштів, а й візьмуть на себе відповідальність за управління ними.

Література:

1. Большой экономический словарь / Под ред. А.Н. Азрилияна.-5-е изд., доп. и перераб. – М., 2002 – 645 с.
2. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III із змінами та доповненнями // www.rada.gov.ua.
3. Кириленко О.П. Місцеві фінанси: Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2004. – 192 с.
4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97 – ВР

Румянцева Г.І.

Тернопільський національний економічний університет

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ**

З кінця ХХ століття Україна, не маючи достатніх внутрішніх фінансових резервів, за умов тривалої відсутності ефективної державної регіональної

політики, реалізує політику виділення спеціальних територіальних утворень: вільних економічних зон (ВЕЗ) та територій пріоритетного розвитку (ТПР).

Одним з актуальних завдань сьогодення є стимулювання розвитку депресивних регіонів шляхом запровадження преференційного режиму інвестиційної діяльності. Це сприятиме поліпшенню фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств, розв'язанню регіональних економічних та соціальних проблем.

Проблеми функціонування ВЕЗ і ТПР привернули до себе увагу багатьох науковців, зокрема О. Анісімової [2], В. Борщевського [3], Ю. Макогона [4], О. Маричевої [5], В. Пили [6], Л. Сиволапа [7], О. Чмир [6].

Питання фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів ТПР, позитивності функціонування таких спеціальних територіально-господарських утворень та їх ролі у поліпшенні фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств й розв'язанні проблематики регіонального розвитку депресивних територій залишаються недостатньо дослідженими.

З метою вивчення змісту фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів ТПР й особливостей впливу преференційного режиму інвестиційної діяльності на фінансове забезпечення підприємств – суб'єктів ТПР та ролі ТПР у подоланні депресивності регіону проведено дослідження практики інвестиційної діяльності на ТПР у Волинській області.

При існуючій багатоваріантності організаційних форм спеціальних вільних економічних зон (ВЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР), їх сутність полягає у відносній відособленості певної території чи суб'єкта господарювання від загальноекономічного режиму. Мета, з якою на території держави запроваджуються особливі преференційні режими господарювання, полягає в активізації підприємництва, інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищенні зайнятості.

Економічну основу підприємництва на спеціальних територіальних господарських утвореннях становить можливість використання спеціальних преференційних режимів. Це означає, що господарська діяльність у ВЕЗ та ТПР ґрунтується на запровадженні системи пільг та заохочень, котра орієнтована на стимулювання залучення підприємницького (інвестиційного) капіталу. Вирізняють чотири основні групи пільг, що притаманні ВЕЗ і ТПР: зовнішньоторговельні, фіскальні, фінансові, адміністративні.

В Україні для більшості ТПР податкові пільги є основою преференційного режиму. Інвестиційна діяльність передбачає типові фіскальні пільги, які стосуються сплати податку на додану вартість, податку на прибуток та ввізного мита.

Запровадження преференційного режиму інвестиційної діяльності зумовлює розширення можливостей для суб'єктів господарювання на ТПР щодо покращення їх фінансового забезпечення та створення нових підприємств внаслідок залучення інвестиційного капіталу.

В процесі дослідження проведено численний аналіз результатів функціонування підприємств у спеціальному режимі інвестиційної діяльності

та виявлена й доведена роль преференційного режиму у розвитку підприємств – суб'єктів господарювання ТПР.

До раціональних аргументів позитивного впливу пільгового режиму інвестиційної діяльності на розвиток суб'єктів господарювання належать:

- покращення фінансового забезпечення виробничого та соціального розвитку суб'єктів господарювання шляхом використання інвестиційних ресурсів;
- економічне зростання підприємств;
- запровадження інноваційних технологій;
- розширення ринків збуту продукції;
- покращення фінансового стану підприємств;
- розширення міжнародної співпраці, активізація зовнішньоекономічної діяльності;
- зростання доходів працівників підприємств.

Під фінансовим забезпеченням інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання ТПР слід розуміти метод фінансового механізму, що визначає джерела та інструментарій у фінансуванні суб'єктів господарювання, діяльність яких спрямована на вирішення інвестиційних завдань (отримання доходу або прибутку, вирішення певних економічних, соціальних та інших проблем).

Застосування спеціальних фінансових важелів, зокрема, податкових пільг у вигляді повного або часткового звільнення від податків і є інструментарієм у механізмі фінансового забезпечення інвестиційної діяльності такого виду суб'єктів.

В процесі дослідження відстежено тенденцію до поступового збільшення обсягів інвестицій в економіку регіону. Так, у 2006 році обсяг інвестицій, залучених на ТПР, зріс порівняно з 2004 роком на 1,4 млн. дол. США і становить 12,6 млн. дол. США. Структуру внесених інвестицій можна подати так: грошові внески – 62,2 %, з них кредитні ресурси – 18 %; матеріальні цінності – 11,2 %; нематеріальні активи – 0,1 %; реінвестиції – 25,7 %; інші – 0,2 % [8].

Особливістю інвестування на ТПР у Волинській області є зростання обсягів промислової продукції з 4,7 млн. грн. у 2000 році до 299,8 млн. грн. у 2006 році. Аналіз динаміки обсягів реалізованої продукції суб'єктами господарювання на ТПР показав її позитивний характер – зростання обсягів з 30,6 млн. грн. до 822,0 млн. грн. (відповідно: з 2000 до 2007 р.) [8].

Конкретизуючи роль пільгового режиму інвестиційної діяльності у фінансовому забезпеченні суб'єктів господарювання ТПР слід зазначити:

- інвестиції є основним джерелом фінансових ресурсів при створенні підприємств на території пріоритетного розвитку. Сам лише той факт, що в результаті внесення інвестицій було створено 15 нових підприємств – суб'єктів господарювання, свідчить про небезпідставність цього аргументу.

По-друге, процес внесення інвестицій сприяв мобілізації фінансових ресурсів з декількох джерел фінансування шляхом формування фінансових ресурсів, як за рахунок власних, так і за рахунок зовнішніх джерел фінансових ресурсів, що залучаються у різних пропорціях. Головним джерелом

фінансування залишаються інвестиції та реінвестиція (тезаврований прибуток); практикується обмежене використання вітчизняного та іноземного кредитного капіталу, цінних паперів. Спостерігається невикористання бюджетних асигнувань та лізингу. Це дало підставу зробити висновок про наявність потенційно можливих джерел фінансування, використання яких має підвищити рівень фінансового забезпечення суб'єктів господарювання для реалізації інвестиційних завдань.

По-третє, ефективність фінансового забезпечення суб'єктів господарювання залежить від оптимальності структури джерел фінансування, етапу освоєння інвестицій, конкретних умов господарювання.

По-четверте, податкові пільги підвищують прибутковість вкладених інвестицій на початкових етапах реалізації інвестиційних проектів на ТПП, що стає потужним поштовхом для подальшого розвитку підприємств.

Водночас, за результатами аналізу практики функціонування ТПП виявлено роль преференційного режиму інвестиційної діяльності у розв'язанні проблематики соціально-економічного розвитку регіону.

До раціональних аргументів позитивного впливу пільгового режиму інвестиційної діяльності на регіональному рівні належать:

- покращення інвестиційної діяльності;
- розвиток підприємницького середовища;
- збільшення виробничого потенціалу регіону шляхом створення нових та реконструкції діючих підприємств;
- економічний розвиток депресивного регіону;
- структурна перебудова галузей економіки регіону;
- концентрація капіталу в регіоні;
- збільшення надходжень до бюджетів міста та області;
- створення нових робочих місць;
- зростання рівня зайнятості та доходів населення;
- покращення соціально-психологічного клімату в місті;
- скорочення трудової еміграції;
- покращення демографічної ситуації.

Узагальнюючими показниками оцінки ефективності інвестиційної діяльності за умов ВЕЗ і ТПП можуть бути показники:

- збільшення податкових надходжень до бюджетів різних рівнів упродовж 2000-2007 років на 8,1 млрд. грн. [9].

Таким чином, проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що територія пріоритетного розвитку – це особлива модель розвитку регіональної економіки, спроможна за рахунок преференційного режиму інвестиційної діяльності розв'язати проблеми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання та соціально-економічного розвитку регіонів.

Обґрунтована вище роль ТПР у розвитку регіональної економіки та фінансовому забезпеченні інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання ТПР повинна бути доповнена розробленням заходів щодо удосконалення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання на ТПР.

Література:

1. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку у Волинській області: Закон України від 5 квітня 2001 року, - №2354 - XIII // Зібрання законодавства України. Сер. 3. - 2001. - №4. - с.32.
2. Анісімова О. М. Управління інвестиційною діяльністю в умовах спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку: Дисертація. - Донецьк, 2004.
3. Борщевський В. В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку // фінанси України. - 2003. - №10. - с. 108-117.
4. Макогон Ю. В. Особенности инвестиционных проектов в свободных экономических зонах и на территориях приоритетного развития. // Вісник ТАНГ. - Вип.1. - Тернопіль: Економічна думка. - 2001. - с. 55-58.
5. Маричева О. В. Управління інвестиційними проектами підприємства в умовах ВЕЗ. // Фінанси України. - 2003. - №9. - с. 71-79.
6. Пила В. І., Чмир О. С., Загородній В. Про перспективи спеціальних економічних зон і територій пріоритетного розвитку в Україні // Економіка України - 2002. - №4. - с. 11-16.
7. Сиволап Л. А. Іноземний капітал в економіці України в умовах спеціального режиму інвестиційної діяльності.: Дисертація. - Донецьк. - 2004.
8. Статистична інформація щодо результатів функціонування ТПР у Волинській області. Луцьк.: 2007 р.
9. Інформація щодо результатів діяльності спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку за I квартал 2007 року. www.kmu.gov.ua.

Кутеньова К. А.

*Донецький національний університет економіки і торгівлі
ім. М. Туган-Барановського*

**СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ
РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ (ЄБРР)**

Європейський банк реконструкції та розвитку був заснований в 1990 році, а розпочав свою діяльність в 1991 році. До цього часу належить початок важливих соціально - економічних і політичних зрушень в країнах Східної Європи. В громадських і урядових колах цих країн визріло розуміння необхідності переходу до ринкової економіки. Але перебудова всієї структури соціалістичної